



อำเภอชัยใหญ่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ-สกุล : นายสนทยา สีดา

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ ๑๐ ตำบลชัยใหญ่

อำเภอ ชัยใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ

โทรศัพท์ ๐๙๓๐๒๘๙๓๖๓

Facebook สนทยา สีดา

ปี เกิด พ.ศ. ๒๕๑๗

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) สถาบันการศึกษา ศกร.

อาชีพปัจจุบัน : ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

รายได้ จากการประกอบอาชีพ การเกษตร ๑๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙



ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของตัวเอง กล้าที่จะลองสิ่งใหม่ และเรียนรู้ตลอดเวลา โดยไม่กลัวความผิดพลาด เพราะการลงมือทำจริงจะทำให้เกิดประสบการณ์และความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

สินค้าหลัก มันสำปะหลัง

แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๓ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. แปลงเรียนรู้การใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง
๒. แปลงเรียนรู้การใช้ระบบน้ำหยด
๓. แปลงเรียนรู้พันธุ์ด้านทานใบด่างมันสำปะหลัง (พันธุ์อิทธิ)

ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การจัดการดินปุ๋ย
๒. การผลิตสารชีวภัณฑ์
๓. การจดบัญชี รับ-จ่ายในครัวเรือน
๔. ด้านปศุสัตว์
๕. ด้านประมง



ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย



ฐานที่ ๑ การจัดการดินปุ๋ย



ฐานที่ ๒ การผลิตสารชีวภัณฑ์



ฐานที่ ๓ การจัดบัญชี รับ-จ่ายในครัวเรือน



ฐานที่ ๔ ด้านปศุสัตว์



ฐานที่ ๕ ด้านประมง

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตรหลัก จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑ การจัดการดินและปุ๋ย ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง
กำจัดศัตรูพืช

๓ การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกัน

หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑ การจัดทำบัญชีครัวเรือน ๒ เศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑ การจัดการด้านปศุสัตว์ ๒ การจัดการด้านประมง



หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก.

หลักสูตร การจัดการดินและปุ๋ย

โดยการทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ซึ่งปุ๋ยอินทรีย์ชนิดไม่เป็นของเหลวที่มีปริมาณธาตุอาหารหลักรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙ และไม่เกินร้อยละ ๒๐ โดยน้ำหนัก โดยได้จากการนำวัสดุอินทรีย์ และ/หรือนินทรีย์ธรรมชาติทางการเกษตรที่มีธาตุอาหารสูงมาผ่านกระบวนการหมักจนสลายตัวสมบูรณ์หรือการนำปุ๋ยอินทรีย์ที่ผ่านการสลายตัวสมบูรณ์แล้วผสมกับวัสดุอินทรีย์และ/หรือนินทรีย์ธรรมชาติทางการเกษตรที่มีธาตุอาหารสูงตามมาตรฐานที่กำหนด (กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๖)

การทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง โดยมีส่วนผสมดังนี้

- | | | |
|------------------|----|----------|
| ๑. กากถั่วเหลือง | ๔๐ | กิโลกรัม |
| ๒. มูลวัว | ๑๐ | กิโลกรัม |
| ๓. ฟอสเฟต | ๒๔ | กิโลกรัม |
| ๔. กระดุกปูน | ๘ | กิโลกรัม |
| ๕. มูลค่างาว | ๘ | กิโลกรัม |
| ๖. กากน้ำตาล | ๕ | กิโลกรัม |

๗. สารเร่งซูเปอร์ พด.๑, ๓, ๙ อย่างละ ๑ ชอง

๘. น้ำหมักชีวภาพ

วิธีทำ

๑. นำวัตถุดิบมาผสมให้เข้ากัน
๒. ใส่สารเร่งซูเปอร์ พด.๑ ในน้ำ ๑๐ ลิตร ทิ้งไว้ ๕ นาที แล้วใส่กากน้ำตาล
๓. ตั้งกองปุ๋ย สูงประมาณ ๓๐-๕๐ เซนติเมตร และใช้วัสดุคลุมเพื่อรักษาความชื้น
๔. กลับกองปุ๋ยทุกๆ ๔ วัน เมื่อครบ ๒๐ วัน ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.๓, ๙ และน้ำหมัก รดกองปุ๋ยหมัก แล้วกลับกองปุ๋ย ผึ่งปุ๋ยในร่ม ๑-๒ วัน จากนั้นสามารถนำไปใช้ได้

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น สามารถจำหน่าย กระสอบละ ๕๐ กิโลกรัม ราคา ๕๐๐ บาท และนำไปใส่ในแปลงผัก หรือนำปุ๋ยหมัก ๕ กิโลกรัม ใส่ผ้าขาวบาง แล้วแช่ในน้ำ จำนวน ๑๒๐ ลิตร เป็นเวลา ๑ คืน จากนั้นก็สามารถนำไปฉีดในแปลงผักได้ ทำให้ผักเจริญเติบโตดี รากแข็งแรง สามารถเก็บผลผลิตได้มากขึ้น ผักให้ผลผลิตยาวนานขึ้น ผลผลิตมีรสชาติหวาน อร่อย

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด ระหว่างการกำหนดแผนร่วมกันต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างเหมาะสม การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) ระหว่างการกำหนดแผนอย่างเหมาะสม





ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น ของนายสนทยา สีดา ที่มีจุดเริ่มต้นจากการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ต่อการเป็นแบบอย่างของเกษตรกรนักพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในชุมชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในแนวทางการทำเกษตรกรรมของตนเองและของชุมชน โดยรอบ

ในระยะแรก ทำการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่นาเดิมที่เคยใช้ปลูกข้าว โดยใช้วิธีการปลูกแบบธรรมชาติ ซึ่งแม้จะสามารถผลิตได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการดินและการบำรุงรักษาแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้เอง จึงเริ่มมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการเกษตรโดยอาศัยหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการผลิต ด้วยการปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ปอเทือง และ ถั่วพรี เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน พร้อมทั้งหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ แทนการพึ่งพาปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ยกระดับแนวทางการผลิตให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการใช้อยู่อินทรีย์คุณภาพสูง ซึ่งผ่านกระบวนการคัดเลือกและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพดินและพืชที่ปลูก ส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังมีคุณภาพดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพหัวมัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

แรงบันดาลใจที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ มาจากความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ควบคู่กับความปรารถนาที่จะเห็นชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การไม่หยุดเรียนรู้ และการเปิดใจรับเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ คือหัวใจสำคัญของความสำเร็จที่เกิดขึ้น

๑) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

จากปัญหาและความท้าทายหลายประการที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด และการลงมือปฏิบัติจากเกษตรแบบดั้งเดิม สู่การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยี ดังนี้

๑. ปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของดิน การใช้พื้นที่นาข้าวเดิมมาปลูกมันสำปะหลังโดยขาดการจัดการดินอย่างถูกวิธี ส่งผลให้คุณภาพดินลดลงต่อเนื่อง ผลผลิตตกต่ำ และไม่ยั่งยืนในระยะยาว ปัญหานี้เป็นแรงกระตุ้นให้ต้องหาวิธีฟื้นฟูและปรับปรุงดินด้วยแนวทางที่เป็นระบบมากขึ้น เช่น การปลูกพืชบำรุงดิน (ปอเทือง ถั่วพรี) และการใช้อยู่อินทรีย์

๒. ต้นทุนการผลิตที่สูง แต่ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในปริมาณมากส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่ราคาวัตถุดิบทางการเกษตรมีความผันผวนสูง ขณะที่ผลผลิตที่ได้ยังไม่สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางที่ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่ผลิตเองหรือปรับปรุงให้เหมาะกับสภาพพื้นที่

๓. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สภาพอากาศที่ไม่แน่นอน เช่น ฝนตกไม่สม่ำเสมอ ความแห้งแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง ล้วนมีผลโดยตรงต่อพืชไร่ในพื้นที่แห้งแล้งอย่างอำเภอซับใหญ่ ความไม่แน่นอนเหล่านี้ผลักดันให้เกษตรกรต้องแสวงหาเทคโนโลยี เช่น การใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับการเก็บกักความชื้นในดิน หรือการปลูกพืชที่ทนแล้ง





๔. ข้อจำกัดด้านความรู้และข้อมูล ในช่วงแรกของการทำเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยอาศัยเพียงประสบการณ์หรือการถ่ายทอดกันในชุมชน ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ดังนั้น การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการได้รับข้อมูลทางวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร จึงมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลง

๕. แรงผลักดันจากความรู้ที่ขาดต่อชุมชน ในฐานะผู้นำชุมชนและประธานศูนย์เรียนรู้ นายสนทยา ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างแบบอย่างให้แก่เกษตรกรคนอื่น ๆ จึงต้องพัฒนาวิธีการผลิตให้เห็นผลจริง เป็นที่น่าเชื่อถือ และสามารถถ่ายทอดต่อได้อย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ เกษตรกรต้นแบบทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ ดังนี้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร โดยนายสนทยา สีดา ได้ปรับใช้ในกระบวนการผลิตมันสำปะหลัง คือการลดต้นทุนการผลิต และรักษาคุณภาพดินในระยะยาว โดยการนำ “ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง” มาใช้ทดแทนการพึ่งพาปุ๋ยเคมีแต่เพียงอย่างเดียว ปุ๋ยอินทรีย์เป็นวัสดุธรรมชาติที่มีธาตุอาหารพืช ทั้งธาตุหลัก (N-P-K) และธาตุรอง เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม ซิลิกา ซึ่งช่วยบำรุงพืชและปรับสภาพดิน ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง มีความแตกต่างจากปุ๋ยอินทรีย์ทั่วไป โดยผ่านกระบวนการหมักที่ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการเติมจุลินทรีย์อย่างเหมาะสม ทำให้ธาตุอาหารที่อยู่ในรูปที่พืชดูดซึมได้เร็วขึ้นช่วยลดต้นทุนการผลิต เพราะสามารถผลิตใช้เองได้ หรือหาซื้อในราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมีในระยะยาว ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

- ลดต้นทุนค่าปุ๋ยลงเฉลี่ย ๓๐-๕๐% ต่อบรอบการปลูก
- ดินมีอินทรีย์วัตถุสูงขึ้น ร่วนซุย พืชเจริญเติบโตดี ไม่โทรมเร็ว
- ผลผลิตมันสำปะหลังมีน้ำหนักหัวต่อไร่สูงขึ้น และหัวมันมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูงขึ้น
- ลดปัญหาการใช้ปุ๋ยเกินหรือสะสมในดิน และลดความเสี่ยงจากราคาปุ๋ยเคมีที่ผันผวน

๒) ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตร ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในระบบการผลิตเดิม

- สำรวจต้นทุนการผลิตในระบบเกษตรเดิม พบว่าปุ๋ยเคมีเป็นต้นทุนหลักที่สูงและมีผลกระทบต่อดินระยะยาว

- วิเคราะห์สภาพดินในพื้นที่ พบว่ามีความเสื่อมโทรม อินทรีย์วัตถุต่ำ ดินแน่น และอุ้มน้ำได้น้อย

ขั้นตอนที่ ๒ คัดเลือกเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่

- เลือกเทคโนโลยีการใช้ “ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง” ที่ผลิตจากวัสดุท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ รำข้าว เศษพืช และกากน้ำตาล

- คัดเลือกสูตรที่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง และสามารถทำได้จริงในระดับครัวเรือน/กลุ่มเกษตรกร

ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้ในแปลงจริง (แปลงเรียนรู้/แปลงเปรียบเทียบ)

- ดำเนินการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในแปลงเรียนรู้ ร่วมกับการจัดการดิน เช่น ปลูกพื่อเทือกก่อนปลูกพืชหลัก

- เปรียบเทียบแปลงที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ๑๐๐% กับแปลงที่ใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อดูผลด้านต้นทุนและผลผลิต





ขั้นตอนที่ ๔ การติดตามผลและประเมินผล

- ตรวจสอบคุณภาพดินก่อนและหลังใช้ เช่น การวัดค่าอินทรีย์วัตถุ ความเป็นกรด-ด่าง
- เก็บข้อมูลต้นทุนต่อไร่ ปริมาณผลผลิตต่อไร่ และความพึงพอใจของผู้ใช้

ขั้นตอนที่ ๕ การปรับปรุงและขยายผล

- ปรับสูตรหรือวิธีการผลิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มจุลินทรีย์เฉพาะทาง หรือใช้วัสดุหมักที่มีใน

พื้นที่

- ขยายผลไปยังแปลงอื่น พร้อมจัดตั้ง “ฐานเรียนรู้” เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรรายอื่น

ขั้นตอนที่ ๖ การเชื่อมโยงกับเครือข่ายและหน่วยงาน

- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร, สำนักงานพัฒนาที่ดิน, มหาวิทยาลัยในพื้นที่

- เข้าร่วมโครงการสนับสนุนด้านองค์ความรู้หรือเครื่องจักรกลขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

และได้นำหลักวิชาการมาปรับใช้ในกระบวนการที่เกษตรกรตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลจริง เพื่อลดความเสี่ยง เพิ่มผลผลิต และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการปลูกมันสำปะหลังซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกมากในพื้นที่อำเภอชัยใหญ่ การใช้หลักวิชาการสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ดินก่อนปลูก (Soil Analysis) เพื่อให้ทราบว่าควรปรับปรุงดินหรือไม่ และควรใช้ปุ๋ยชนิดใด ปริมาณเท่าใดจึงจะเหมาะสม

- ทำการเก็บตัวอย่างดินจากแปลงปลูกมันสำปะหลังเพื่อตรวจสอบค่า pH, ความเป็นกรด-ด่าง, อินทรีย์วัตถุ และปริมาณธาตุอาหารหลัก (N-P-K)

- ส่งตรวจที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน หรือศูนย์บริการทางวิชาการใกล้บ้าน

ขั้นตอนที่ ๒ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (Site-Specific Fertilizer Application)

- เลือกใช้ปุ๋ยอินทรีย์/เคมีเฉพาะสูตรที่สอดคล้องกับค่าธาตุอาหารในดิน
- กำหนดปริมาณที่เหมาะสม ลดการใส่ปุ๋ยเกินความจำเป็น ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและป้องกันดิน

เสื่อม

ขั้นตอนที่ ๓ การเลือกพันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ลดการใช้สารเคมีป้องกันโรคแมลง และลดความเสี่ยงจากสภาพอากาศที่แปรปรวน

- เลือกพันธุ์ที่ทนแล้ง เจริญเติบโตดีในดินร่วนปนทราย เช่น พันธุ์อิทธิ หรือ เกษตรศาสตร์ ๕๐
- คำนึงถึงความต้านทานต่อโรคใบด่างมันสำปะหลังและแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยแป้ง ไธแดง

ขั้นตอนที่ ๔ การปรับระบบการปลูกให้เหมาะกับวิถีมอากาศ (Climate-smart Practices)

- ปลูกพืชช่วงต้นฤดูฝนเพื่อให้ได้รับน้ำธรรมชาติเต็มที่
- คลุมดินด้วยเศษพืชเพื่อรักษาความชื้น และลดวัชพืช

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามผลและปรับปรุง

- สังเกตอาการพืช ความเขียว ใบผิดปกติ หรือการเจริญเติบโตช้า เพื่อประเมินว่าการใส่ปุ๋ยตรงกับความต้องการหรือไม่

กระบวนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ ไม่ใช่เพียงการใช้ปุ๋ยหรือพันธุ์พืชใหม่เท่านั้น แต่หมายถึงการวางแผนตั้งแต่ต้นบนพื้นฐานข้อมูลจริง เช่น การวิเคราะห์ดิน การเลือกพันธุ์ที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และการจัดการแปลงปลูกอย่างเหมาะสม ทั้งหมดนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และทำให้ระบบเกษตรมีความยั่งยืนมากขึ้น





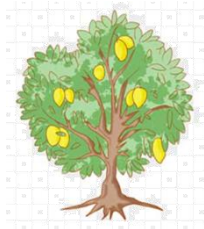
ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๗ ชนิด ประกอบด้วย



มันสำปะหลัง ๒ ไร่



มะม่วง ๒ งาน



ไผ่กิมซุง ๑ ไร่



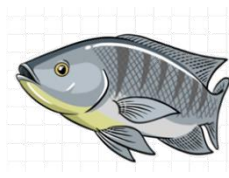
มะพร้าว ๒ งาน



ไม้ยืนต้น ๒ ไร่



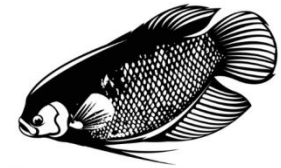
ผักหวานป่า ๑ งาน



ปลานิล ๑๐,๐๐๐ ตัว



ปลาตะเพียน ๑๐,๐๐๐ ตัว



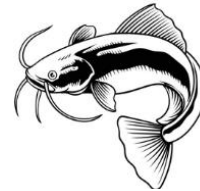
ปลาสลิค ๑๐,๐๐๐ ตัว



โค ๔ ตัว



ไก่ ๑๕๕ ตัว



ปลากด ๓๐๐ ตัว

รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน จากการจำหน่าย ไข่ไก่, ไข่เป็ด เฉลี่ยรายได้วันละ ๒๐๐ บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ จากการจำหน่าย มะเขือพวง เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๓๐๐ บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน จากการจำหน่าย ปลาต่างๆ, ไก่เนื้อ เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๒,๐๐๐ บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี จากการจำหน่าย มูลโค, โค, มันสำปะหลัง เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๕,๐๐๐ บาท/ปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเอง

- ลดต้นทุน เพิ่มรายได้
- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนเคมีช่วยลดต้นทุนการผลิตได้อย่างชัดเจน
- ได้ผลผลิตมากขึ้น ทำให้มีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน
- เป็นแบบอย่างและได้รับการยอมรับ
- ได้รับความเชื่อมั่นจากเกษตรกรในพื้นที่
- ได้รับเลือกเป็น ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)





ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

- เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ทำได้จริง
- ศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบเข้าใจง่าย
- มีแปลงสาธิตที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ได้จริง
- ลดต้นทุนได้ตามแบบอย่าง
- เกษตรกรที่นำแนวทางไปใช้ สามารถลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้ในระดับครัวเรือน
- เปลี่ยนแนวคิดจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรเชิงชีวภาพ
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชบำรุงดิน และการวางแผนแบบมีข้อมูล

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

- เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ
- ชุมชนมีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจมากขึ้น
- เมื่อเกษตรกรลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ทำให้รายได้หมุนเวียนในพื้นที่
- มีผลต่อคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในภาพรวม
- สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ดิน น้ำ ไม่ถูกทำลาย
- ลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อดินและแหล่งน้ำ
- ส่งเสริมระบบเกษตรที่ยั่งยืนในระดับชุมชน

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรและชุมชน เช่น เทคโนโลยีการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง, การปลูกพืชบำรุงดิน, และการจัดการแปลงตามหลักวิชาการ นอกจากช่วยลดต้นทุนการผลิตแล้ว ยังส่งผลดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ของตนและในระดับชุมชน ดังนี้

๑. ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ทำให้ลดการสะสมของสารเคมีในดิน
- ลดการไหลบ่าของสารพิษลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น หนอง บึง และคลองประจำหมู่บ้าน
- ป้องกันการปนเปื้อนในน้ำใต้ดินและลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้บริโภค

๒. พื้นฟูและอนุรักษ์คุณภาพดิน

- ใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง ถั่วพราง ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและไนโตรเจนให้ดิน
- ทำให้ดินร่วนซุย อุดมน้ำดี ไม่แน่นแข็ง ลดปัญหาการชะล้างหน้าดิน
- ส่งผลให้สามารถทำเกษตรได้ต่อเนื่องยาวนานโดยไม่ต้องถากถางพื้นที่ใหม่

๓. ลดปริมาณของเสียและนำทรัพยากรในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- นำเศษฟาง แกลบ เศษพืช และมูลสัตว์มาใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- ลดการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งช่วยลดมลพิษทางอากาศและฝุ่น PM๒.๕
- สร้างวัฏจักรทรัพยากรหมุนเวียน (Circular Agriculture) ภายในแปลงและชุมชน

๔. อนุรักษ์น้ำและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า

ใช้การปลูกคลุมดิน และการใส่ปุ๋ยให้ตรงความต้องการพืช ทำให้ไม่ต้องรดน้ำบ่อย
ลดการใช้น้ำเกินความจำเป็นและรักษาความชื้นในดินได้ดี
วางแผนปลูกพืชให้ตรงตามฤดูกาล ลดความจำเป็นในการใช้น้ำชลประทาน





๕. สร้างความรู้ ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกรในชุมชน

- ผ่านกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ มีการอบรม การสาธิตการหมักปุ๋ย การปลูกพืชบำรุงดิน
- ช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเกษตรเชิงเดี่ยว

ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่

๑. การอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ด้วยการใช้อยินทรีย์คุณภาพสูงและพืชปุ๋ยสด ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินดินมีโครงสร้างดีขึ้น ไม่แน่นแข็ง อุ่มน้ำดี ลดการพังทลายของหน้าดิน ส่งผลให้สามารถใช้ดินเพื่อการเพาะปลูกได้ต่อเนื่องในระยะยาว

๒. การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยใช้เทคนิคคลุมดิน และปลูกพืชบำรุงดิน ช่วยรักษาความชื้นในดิน และมีการวางแผนการปลูกพืชให้สอดคล้องกับฤดูกาล ลดการใช้น้ำเกินจำเป็น และลดความเสี่ยงของสารเคมีตกค้างปนเปื้อนในแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น หนอง คลอง บึง

๓. การลดมลพิษทางอากาศ โดยการนำเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น ฟาง แกลบ มูลสัตว์ มาใช้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นการช่วยลดการเผาเศษวัสดุในแปลง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของหมอกควันและฝุ่น PM๒.๕ ส่งผลให้คุณภาพอากาศในชุมชนดีขึ้น

๔. การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้ของเหลือทางการเกษตรกลับมาใช้ใหม่ ลดการพึ่งพาทรัพยากรภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ถูกใช้ด้วยความรู้และอย่างยั่งยืน

๕. สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ในชุมชน โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม สาธิต และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในศูนย์ ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจถึงผลกระทบของการใช้สารเคมีต่อสิ่งแวดล้อม และเริ่มหันมาใช้แนวทางที่ปลอดภัยมากขึ้น และยังเป็นการสร้างเครือข่ายเกษตรกรที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในระดับตำบล/อำเภอ

ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ โดยรู้จักสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันเล็กน้อย มีปัญหาดินเสื่อมคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ต่ำจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวติดต่อกันเป็นเวลานาน มีแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดเล็กและฝนกระจายไม่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องน้ำในบางช่วงของปี

๒. เข้าใจระบบการผลิตพืชหลักของเกษตรกรในพื้นที่ พืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และข้าวนาปี เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ระบบเกษตรเชิงเดี่ยว มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงองค์ความรู้และต้นทุนการผลิตสูง มีการสำรวจและบันทึกข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุน และปัญหาสำคัญของแต่ละชนิดพืช

๓. มีข้อมูลด้านปัญหาและศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่ รับทราบปัญหาของเกษตรกร เช่น ดินเสื่อม น้ำไม่เพียงพอ ค่าแรงสูง และต้นทุนปุ๋ยเคมีแพง เห็นศักยภาพของพื้นที่ในการฟื้นฟูดินด้วยพืชปุ๋ยสด และการรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการวางแผนจัดตั้ง “ฐานเรียนรู้” ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

๔. นำข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม สามารถสื่อสารกับเกษตรกรในภาษาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริง วางแผนการอบรมและการทดลองเทคโนโลยีใหม่ในแปลงเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน จัดทำข้อมูลเปรียบเทียบก่อน-หลังการใช้เทคโนโลยี เพื่อแสดงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม





การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ ศพก, อกม., ปราชญ์เกษตร, ครัวบุญชีอาสา และอาสาปศุสัตว์ ด้านการแก้ไขปัญหาเป็นที่ปรึกษาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร และการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร ทั้งการเป็นวิทยากรด้านปศุสัตว์ และวิทยากรเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร มีช่องทางในการขยายผลแก่เกษตรกรในชุมชนที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ ได้แก่ เกษตรกรนำความรู้ปุ๋ยอินทรีย์และเทคนิคการปลูกมันสำปะหลัง ไปต่อยอด เป็นต้น และมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ทั้ง การทำบุญ และงานส่วนรวมต่างๆ พร้อมดำเนินงานในบทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างเต็มศักยภาพ

ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ได้แก่

๑. ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงวิถีเกษตรในชุมชน ได้ร่วมถ่ายทอดแนวคิด “ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต รักษาสิ่งแวดล้อม” ผ่านการทำจริงในแปลงเรียนรู้ มีเกษตรกรในพื้นที่เริ่มหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พืชบำรุงดิน

๒. ภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้นำที่เกษตรกรให้ความเชื่อมั่น ได้รับความไว้วางใจให้เป็นแกนนำ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรและเยาวชนในท้องถิ่น เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง เห็นผล และกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งศูนย์เรียนรู้กลายเป็นแหล่งรวมใจของคนในชุมชนด้านการพัฒนาเกษตรกรรม

๓. ภาคภูมิใจที่ได้เห็นผลลัพธ์จากการลงมือทำ แปลงเกษตรที่เคยใช้สารเคมีมากกลับกลายเป็นแปลงตัวอย่างที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และดินดีขึ้นอย่างชัดเจน ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ต้นทุนต่ำลง และคุณภาพชีวิตของครัวเรือนดีขึ้น

๔. ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การงดเผาในพื้นที่เกษตร การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้พืชคลุมดิน ช่วยลดมลพิษในพื้นที่ ทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ดิน น้ำ และอากาศมีคุณภาพมากกว่าเดิม เด็กและเยาวชนมีโอกาสเห็นตัวอย่างเกษตรที่รักษาสภาพแวดล้อมจากคนในชุมชนเอง

ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา โดยความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ครัวบุญชีอาสา และครูกศน. อาสา เป็นต้น พร้อมการเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือชุมชน และพร้อมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ด้านปศุสัตว์ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านประมง และด้านอื่นอย่างเหมาะสม

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย

- | | |
|-----------------------------|--------------------------------------|
| ๑. นางสาวไฉทยา เพชรบุลย์ | เกษตรอำเภอชัยใหญ่ |
| ๒. นางสาวศศิธร ถาวร | นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ |
| ๓. นางสาวเบญจมาพร พินิจศิริ | นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ |
| ๔. นางสาวพนิชญา แจ้ตนาลา | นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ |
| ๕. นางสาวสุปราณี อินบ้านผือ | นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ |
| ๖. นางสาวศศิวิมล มากมูล | นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ |

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

การสัมภาษณ์

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

